সুৰেন্দ্ৰ সিং আৰু অন্যান্য

বনাম

উত্তৰ প্ৰদেশ চৰকাৰ

[ন্যায়াধীশ মুখাৰ্জী, ন্যায়াধীশ ভিভিয়ান বোস আৰু ন্যায়াধীশ ভাগৱতী]

ওকালতি - ৰায়দান - দুজন ন্যায়াধীশে শুনানি গ্ৰহণ কৰা গোচৰ - দুয়োৰে দ্বাৰা স্বাক্ষৰিত ৰায়দান- এজনৰ মৃত্যু- আনজনে ৰায় প্ৰদান কৰা- ৰায়দানৰ বৈধতা- আলাহাবাদ উচ্চ ন্যায়ালয় নিয়ম, ১৯৫২, সপ্তম অধ্যায়, আৰ.আৰ. ১-৪

দুজনীয়া ন্যায়াধীশৰ এখন বিচাৰপীঠে এটা গোচৰৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু ৰায়টোত দুয়োজনে স্বাক্ষৰ প্ৰদান কৰিছিল, কিন্তু তেওঁলোকৰ এজনৰ মৃত্যুৰ পিছত আনজনে আদালতত এই গোচৰৰ ৰায়দান কৰিছিলঃ ৰায় দিছিল যে গোচৰটোত কোনো বৈধ ৰায়দান নাছিল আৰু সেইবাবে গোচৰটো পুনৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰা উচিত।

ৰায়দান হৈছে আদালতৰ চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত, যিটো আদালতৰ কাৰ্যবিধি চলি থকাৰ সময়ত আনুষ্ঠানিক "ঘোষণা" বা "প্ৰদান"ৰ দ্বাৰা জড়িত সকলো পক্ষ আৰু জনসাধাৰণক জনোৱা হয় আৰু ৰায়দান নোহোৱালৈকে ন্যায়াধীশসকলে পুনৰ বিবেচনা কৰাৰ আৰু সম্ভৱতঃ নিজৰ সিদ্ধান্ত সলনি কৰাৰ অধিকাৰ ৰাখে।

ফাৰ্ম গোকল চান্দ বনাম ফাৰ্ম নন্দ ৰাণী (এ.এল.আৰ. ১৯৩৮ পি.অ. ২৯২)আৰু মহম্মদ আকিল বনাম আছাদুন্নিছা বিবী (৯ ডব্লিউ আৰ ১ এফ.বি.)গোচৰৰ উল্লেখ কৰা হৈছে।

ফৌজদাৰী আপীল ক্ষেত্ৰাধিকাৰ: ফৌজদাৰী আপীল নং ৩৪/১৯৫৩।

১৯৫৩ চনৰ ৫ জানুৱাৰীত লক্ষৌৰ এলাহাবাদ(লক্ষৌ বিচাৰপীঠ)ত উচ্চ ন্যায়ালয়ে জাৰী কৰা ৰায় আৰু আদেশৰ বিৰুদ্ধে ন্যায়াধীশ কিদৱাই আৰু ন্যায়াধীশ ভাৰ্গৱৰ সৈতে ১৯৫২ চনৰ ফৌজদাৰী আপীল পঞ্জী নং ২৪ আৰু ১৯৫২ চনৰ মৃত্যুদণ্ড পঞ্জী নং ৪-ত আপীল কৰা হৈছে, যিটো গোচৰ সত্ৰ আদালতৰ গোচৰ নং ৯৭/১৯৫১-ত সীতাপুৰ সত্ৰ ন্যায়াধীশৰ আদালতৰ ১৯ জানুৱাৰী, ১৯৫১, তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা উদ্ভৱ হৈছে।

আপীলকাৰীৰ বাবে জয়গোপাল ছেঠী (কে. পি. গুপ্ত -সহ)।

উত্তৰদাতাৰ বাবে জি চি মাথুৰ আৰু অংকৰ নাথ শ্ৰীবাস্তৱ ।

১৬ নৱেম্বৰ, ১৯৫৩। ন্যায়ালয়ৰ ৰায় প্ৰদান কৰিছিল ন্যায়াধীশ বোসে-

আমাৰ সন্মুখত তিনিজন আবেদনকাৰী আছে। বাবু সিঙ নামৰ এজন লোকক হত্যা কৰাৰ অভিযোগত তিনিওজনৰ বিৰুদ্ধে গোচৰ ৰুজু কৰা হৈছিল। ইয়াৰ ভিতৰত কেৱল সুৰেন্দ্ৰ সিঙকহে হত্যাৰ অপৰাধত দোষী সাব্যস্ত কৰা হৈছিল আৰু মৃত্যুদণ্ড দিয়া হৈছিল। আন দুজনক ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ২২৫ নং ধাৰাৰ অধীনত দোষী সাব্যস্ত কৰা হৈছিল। প্ৰত্যেককে তিনি বছৰৰ সশ্ৰম কাৰাদণ্ড আৰু ২০০ টকাৰ জৰিমনাৰ শাস্তি দিয়া হৈছিল।

তিনিওজনে এলাহাবাদৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ত (লক্ষ্ণৌ বিচাৰপীঠ) আবেদন জনায় আৰু ১৯৫২ চনৰ ১১ ডিচেম্বৰত ন্যায়াধীশ কিদৱাই আৰু ন্যায়াধীশ ভাৰ্গৱে এই আবেদনৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰে। ৰায় সংৰক্ষিত আছিল। ৰায়দান দিব পৰাৰ আগতেই ন্যায়াধীশ ভাৰ্গৱক এলাহাবাদলৈ বদলি কৰা হয়। তাত থকাৰ সময়ত তেওঁ "মই"ৰ সলনি "আমি" ব্যৱহাৰ কৰি নিজৰ আৰু তেওঁৰ ভাতৃ ন্যায়াধীশৰ হৈ কৰাৰ দৰে এটা "ৰায়" নিৰ্দেশ দিছিল, অৰ্থাৎ ইয়াক যৌথ বিচাৰ বুলি কোৱা হৈছিল। তেওঁ "ৰায়"ৰ প্ৰতিটো পৃষ্ঠাৰ লগতে শেষত স্বাক্ষৰ কৰিছিল যদিও তাৰিখ নিৰ্ধাৰণ কৰা নাছিল। ইয়াৰ পিছত তেওঁ এই কথা লক্ষ্ণৌৰ ন্যায়াধীশ কিদৱাইলৈ প্ৰেৰণ কৰে। "ৰায়দান" প্ৰদান কৰাৰ পূৰ্বে ১৯৫২ চনৰ ২৪ ডিচেম্বৰত তেওঁৰ মৃত্যু হয়। তেওঁৰ মৃত্যুৰ পিছত ১৯৫৩ চনৰ ৫ জানুৱাৰীত তেওঁৰ ভাতৃ ন্যায়াধীশ কিদৱাই-এ আদালতৰ "ৰায়দান" প্ৰদান কৰাৰ কথা ভাবিছিল। তেওঁ তাত স্বাক্ষৰ কৰিছিল আৰু তাৰ তাৰিখ সন্নিবিষ্ট কৰিছিল। তেওঁ তাত উল্লেখ কৰা তাৰিখটো আছিল ১৯৫৩ চনৰ ৫ জানুৱাৰী। ন্যায়াধীশ ভাৰ্গৱৰ স্বাক্ষৰ তেতিয়াও আছিল আৰু এই ৰায়টো পঢ়া আৰু তথ্যবোৰ নজনা যিকোনো ব্যক্তিয়ে এই সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰিব যে ন্যায়াধীশ ভাৰ্গৱ ১৯৫৩ চনৰ ৫ জানুৱাৰীত প্ৰদান কৰা ৰায়ৰ পক্ষত আছিল। আবেদনখন নাকচ কৰা হৈছিল আৰু মৃত্যুদণ্ডৰ শাস্তি নিশ্চিত কৰা হৈছিল। প্ৰশ্নটো হ'ল আপীলটোৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰা দুজন ন্যায়াধীশৰ ভিতৰত এজনৰ মৃত্যুৰ পিছত এই "ৰায়" বৈধভাৱে প্ৰদান কৰিব পৰা যাবনে? যুক্তিবোৰে বহুখিনি

সামৰি লৈছিল যদিও আমি কেৱল এই গোচৰৰ তথ্যৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিম আৰু হাতত থকা নিৰ্দিষ্ট বিষয়সমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিম।

বিচাৰ প্ৰদান কৰাটো হৈছে এনে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰ্য যিয়ে জড়িত ব্যক্তি বা ব্যক্তিসকলৰ ওপৰত উল্লেখযোগ্য প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে। ফৌজদাৰী গোচৰত ৰায়দানে স্বাধীনতা আৰু কাৰাদণ্ডৰ মাজত সিদ্ধান্ত ল'ব পাৰে, যাৰ ফলত বিচাৰৰ অধীনত থকা এজন ব্যক্তি দোষীলৈ ৰূপান্তৰিত হয়, যিজনৰ শাস্তি ৰায়দান দিয়াৰ লগে লগে আৰম্ভ হয়। সেয়েহে এই পৰিণতিবোৰ কেতিয়া কাৰ্যকৰী হ'বলৈ আৰম্ভ কৰে সেইটো নিশ্চিতভাৱে জনাটো প্ৰয়োজনীয়। সেই কাৰণেই ৰায়দান কৰা আদালতৰ বাবে সিদ্ধান্তসমূহ কেনেকৈ আৰু কেতিয়া চূড়ান্ত হ'ব সেইটো নিৰ্দিষ্ট কৰিবলৈ নিয়ম সৃষ্টি কৰা হৈছে।

এই নিয়মসমূহ একে নহয় যদিও ফলাফলৰ লক্ষ্য একে ৰাখিয়ে এই নিয়মসমূহ বনোৱা হৈছে। ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধি আইনে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ অধীনস্থ আদালতসমূহক নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। ৩৬৬ আৰু ৪২৪ নং ধাৰাত সেইবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ নিজস্ব নিয়ম প্ৰণয়নৰ ক্ষমতা আছে। যিটো ক্ষমতা বৰ্তমান সংবিধানৰ ২২৫ নং অনুচ্ছেদৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা হৈছে বা অব্যাহত ৰখা হৈছে।

এলাহাবাদ উচ্চ ন্যায়ালয়ে ১৯৫২ চনত ইয়াৰ বৰ্তমানৰ নিয়মৰ গোটটো ফ্ৰেমৱৰ্ক কৰিছিল। সেই বছৰৰ ১৫ ছেপ্টেম্বৰৰ পৰা এই নিয়ম বলবৎ হৈছিল। আমি সপ্তম অধ্যায়ত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছোঁ, য'ত ৰায় আৰু ডিক্ৰী সম্পৰ্কীয় নিয়ম ১-৪-ক সামৰি লোৱা হৈছে।

এই নিয়মসমূহে চাৰিটা পৰিস্থিতি সামৰি লয়: (১) গোচৰৰ শুনানিৰ লগে লগে দিয়া ৰায়ৰ বাবে, (২) ভৱিষ্যতৰ তাৰিখত দিয়া ৰায়ৰ বাবে, (৩) মৌখিক ৰায়ৰ বাবে আৰু (৪) লিখিত ৰায়ৰ বাবে। এই নিয়মত কোনো ঠাইত "ঘোষিত" শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে আনহাতে কোনো ঠাইত "প্ৰদান কৰা" শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। কিছুমানে যুক্তি দিছিল যে এটা ৰায় "ঘোষিত" আৰু "প্ৰদান কৰা" দুয়োটাই হ'ব লাগিব আৰু সেইবোৰ দুটা সুকীয়া কাৰ্য্য।

আমি এই নিয়মবোৰৰ ব্যাখ্যা বেছি কাৰিকৰীভাৱে ব্যাখ্যা কৰিব নিবিচাৰো, কাৰণ সকলো নিয়মৰ দৰেই এই নিয়মবোৰো উদ্দেশ্য হৈছে ন্যায়ৰ স্বাৰ্থ পূৰণ কৰা আৰু এই নিয়মবোৰক বেছি

সংকীৰ্ণভাৱে বিবেচনা কৰা উচিত নহয় আৰু লগতে, আমি প্ৰিভী কাউন্সিলে আঙুলিয়াই দিয়াৰ দৰে আদালতৰ অন্তৰ্নিহিত অধিকাৰক্ষেত্ৰক সীমিত কৰিব নিবিচাৰো, যাতে মৃত্যুৰ দৰে দুৰ্ঘটনাৰ ফলত হোৱা অন্তৰ্নিহিত দোষসমূহৰ শুধৰণি কৰিব পাৰি। যিহেতু ন্যায়িক সমিতিৰ এই সিদ্ধান্তৰ উল্লেখ যুক্তিবোৰত দিয়া হৈছিল, গতিকে আমি প্ৰাসংগিক অংশটো উদ্ধৃত কৰিম। *ফাৰ্ম গোকল চান্দ বনাম ফাৰ্ম নন্দ ৰাম*[১]-ৰ ২৯৫ নং পৃষ্ঠাত উল্লেখ আছে। তথ্যবোৰ ইয়াত থকাৰ দৰে একে নহয় কাৰণ ৰায়টো প্ৰকৃততে আদালতৰ বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়া চলি থকাৰ সময়ত প্ৰদান কৰা হৈছিল আৰু বিচাৰপীঠ গঠন কৰা দুয়োজন ন্যায়াধীশ তাত উপস্থিত আছিল আৰু সন্মতি প্ৰকাশ কৰিছিল। কিন্তু স্বাক্ষৰ কৰাৰ আগতেই এজন ন্যায়াধীশ ছুটীত গৈছিল। নিয়ম অনুসৰি ৰায় ঘোষণা কৰাৰ সময়ত ৰায়টোত স্বাক্ষৰ আৰু তাৰিখ দিয়াৰ প্ৰয়োজন আছিল। ন্যায়াধীশসকলে কৈছিল–

"নিয়মটোত কোৱা হোৱা নাই যে ইয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ মানি চলাত ব্যৰ্থ হ'লে ৰায়দান বাতিল হ'ব। এনে কঠোৰ ফলাফলৰ বাবে স্পষ্ট আৰু নিখুঁত ভাষাৰ প্ৰয়োজন হ'ব। আচলতে নিয়মটোৱে মানি চলাৰ বাবে এটা নিৰ্দিষ্ট সময়সীমাও নিৰ্ধাৰণ কৰা নাই। যুক্তিসংগত কথাৰ ওপৰত এৰি দিয়া হৈছে। এই নিয়মৰ উদ্দেশ্য কোনো ৰায়দানৰ পক্ষসমূহৰ অধিকাৰত প্ৰভাৱ পেলোৱা নহয়, বৰঞ্চ ৰায়দানটো কি আছিল সেই বিষয়ে নিশ্চয়তা নিশ্চিত কৰাহে। এই উদ্দেশ্যে বিচাৰকসকলে ইয়াক অনুসৰণ কৰিব বুলি আশা কৰা হৈছে যদিও দুৰ্ঘটনা হ'ব পাৰে। যদিহে ৰায়দানত স্বাক্ষৰ কৰাৰ আগতে কোনো ন্যায়াধীশৰ মৃত্যু হয়, তেন্তে এই কথাটো সমাধানৰ বাবে আদালতৰ অন্তৰ্নিহিত কৰ্তৃত্ব থাকিব লাগিব। একেদৰে যদি কোনো ন্যায়াধীশে স্বাক্ষৰ কৰাৰ আগতে ছুটীত যায় তেন্তে আদালতৰ সুবিধা আৰু বিবাদীসকলৰ স্বাৰ্থ প্ৰথম স্থানত থাকিব লাগিব। এনেধৰণৰ দোষ কেৱল অনিয়ম। দেৱানী কাৰ্যবিধি আইনৰ ৯৯ আৰু ১০৮ নং ধাৰাত এই বিষয়সমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে।"

সেই গোচৰটো আছিল এটা দেৱানী গোচৰ। এইটো এটা ফৌজদাৰী গোচৰ। কিন্তু ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধি আইনৰ ৫৩৭ নং ধাৰাটোৱে ফৌজদাৰী পক্ষত যি কাম কৰে, ৯৯ আৰু ১০৮ নং ধাৰাই দেৱানী ক্ষেত্ৰত একেধৰণে কাম কৰে। সেইবোৰৰ অন্তৰ্নিহিত নীতি একেই। কিন্তু প্ৰতিটো অনুমতি

---

(১) এ.আই.আৰ. ১৯৩৮ চনত পি.চি. ২৯২।

দিয়াৰ পিছতো আৰু অযথা কাৰিকৰীতা এৰাই চলিবলৈ কৰা সকলো প্ৰচেষ্টাৰ পিছতো ৰায়দানটো কি সেই প্ৰশ্নটো এতিয়াও ৰৈ যায়, কাৰণ "ৰায়"টোৱেই গোচৰৰ সিদ্ধান্ত লয় আৰু পক্ষসমূহৰ অধিকাৰ আৰু স্বাধীনতাক প্ৰভাৱিত কৰে; সেইটোৱেই হৈছে বিষয়টোৰ মূল আৰু প্ৰিভি কাউন্সিলে কোৱাৰ দৰে এই নিয়মসমূহৰ সমগ্ৰ উদ্দেশ্য হৈছে ৰায়দানটো কি আছিল সেইটো নিৰ্ণয় কৰাত নিশ্চয়তা নিশ্চিত কৰা। প্ৰশ্নটোৱে ফৌজদাৰী গোচৰত পূৰ্বতকৈ অধিক গুৰুত্ব লাভ কৰে কাৰণ ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধি আইনৰ ৩৬৯ নং ধাৰাত উল্লেখ আছে যে–

“এই আইনৰ দ্বাৰা বা বৰ্তমান বলৱৎ থকা আন যিকোনো আইনৰ দ্বাৰা বা উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ক্ষেত্ৰত লেটাৰ্চ পেটেণ্ট বা এনে উচ্চ ন্যায়ালয় গঠন কৰা অন্য নথিপত্ৰৰ দ্বাৰা অন্যথা প্ৰদান কৰাৰ বাহিৰে, কোনো আদালতে যেতিয়া ইয়াৰ ৰায়দানত স্বাক্ষৰ কৰে, তেতিয়া কোনো লেখন সম্বন্ধীয় ত্ৰুটি সংশোধন কৰাৰ বাহিৰে ইয়াক সলনি বা পুনৰীক্ষণ কৰিব নোৱাৰে।”

আমাৰ দৃষ্টিত এই ধাৰাসমূহৰ অধীনত দিয়া ৰায়দান হৈছে আদালতৰ কাৰ্যবিধি চলি থকাৰ সময়ত আনুষ্ঠানিক "ঘোষণা" বা "ডেলিভাৰী বা প্ৰদান কৰা"ৰ জৰিয়তে পক্ষসমূহ আৰু জনসাধাৰণক জনোৱা আদালতৰ চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত। ই এক ন্যায়িক কাৰ্য্য যিটো ন্যায়িকভাৱে সম্পন্ন কৰিব লাগিব। ঘোষণা বা প্ৰদান পদ্ধতিৰ সৰু সৰু অনিয়মবোৰ গুৰুত্বহীন যদিও সিদ্ধান্তৰ সাৰমৰ্ম স্পষ্ট আৰু দ্ব্যৰ্থকতাহীন হ’ব লাগিব। ৰেকৰ্ডিং, প্ৰমাণীকৰণ, স্বাক্ষৰ আৰু ছীল কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়াটো সংশোধন কৰিব পাৰি, কিন্তু মূল দিশটো নহয়: সিদ্ধান্ত আৰু ইয়াৰ বিষয়বস্তুৰ আনুষ্ঠানিকভাৱে আদালতৰ কাৰ্যবিধি চলি থকাৰ সময়ত ন্যায়িকভাৱে যোগাযোগ কৰা। এইটো কৰাৰ সঠিক পদ্ধতি বেলেগ বেলেগ হ’ব পাৰে; কিছুমান আদালতে মৌখিকভাৱে ৰায় দিয়ে, আনহাতে আন কিছুমানত কেৱল কাৰ্য্যকৰী অংশটোহে ঘোষণা কৰা হয় আৰু কিছুমানত পক্ষসমূহক জাননী দিয়াৰ পিছত আৰু খচৰাখন পৰিদৰ্শনৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট দিনৰ বাবে টেবুলত ৰখাৰ পিছতহে ৰায়দানত স্বাক্ষৰ কৰা হয়।

সেয়েহে এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয় উত্থাপিত হয়। এইটো স্পষ্ট যে এনেদৰে ঘোষণা কৰা বা অৱগত কৰা সিদ্ধান্তটো ঘোষণাৰ সময়ত হোৱাৰ দৰে ন্যায়ালয়ৰ মানসিকতাক প্ৰতিফলিত কৰিব লাগিব। আমি প্ৰদানৰ ধৰণ বা পদ্ধতিৰ ওপৰত কোনো গুৰুত্ব নিদিওঁ, কিয়নো সেইটো গুৰুত্বপূৰ্ণ নহয়, কেৱল এইটো কোৱাৰ বাহিৰে যে এইটো আদালতৰ কাৰ্যবিধি চলি থকাৰ সময়ত ন্যায়িক

পদ্ধতিৰে কৰিব লাগিব। পদ্ধতি যিয়েই নহওক কিয়, ই সেই মুহূৰ্তত আদালতৰ মানসিকতাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব লাগিব। কাৰণ শুনানিৰ পিছত ৰায়দানৰ ওপৰত এইটোৱেই প্ৰথম আনুষ্ঠানিক ন্যায়িক ব্যৱস্থা। তাৰ আগতে কৰা যিকোনো কাম, যেনে বিচাৰকসকলে আলোচনা কৰা বা খচৰা প্ৰস্তুত কৰাটোক ৰায়দান বুলি গণ্য কৰা নহয়। চূড়ান্ত নিৰ্ণায়ক ব্যৱস্থা হ'ল আদালতৰ কাৰ্য্যকৰী সিদ্ধান্ত হিচাপে লোৱাৰ উদ্দেশ্যেৰে আদালতৰ কাৰ্যবিধি চলি থকাৰ সময়ত কৰা আনুষ্ঠানিক ঘোষণা। এই ঘোষণাই "বিচাৰ" গঠন কৰে।

এতিয়া ৰায়দান দিয়াৰ মুহূৰ্তলৈকে বিচাৰকসকলে নিজৰ মন সলনি কৰাৰ অধিকাৰ আছে। এক প্ৰকাৰৰ লোকাছ পয়েনিটেনচিয়া আছে, আৰু সঁচাকৈয়ে শেষ মুহূৰ্তৰ পৰিৱৰ্তন কেতিয়াবা ঘটে। গতিকে আগতে যিমানেই খচৰা ৰায়দানত স্বাক্ষৰিত নহওক কিয়, আদালতৰ ৰায়দান হিচাপে আনুষ্ঠানিকভাৱে প্ৰদান নকৰালৈকে ই খচৰাৰ বাহিৰে আন একো নহয়। আদালতৰ ৰায়দান হিচাপে আনুষ্ঠানিকভাৱে প্ৰদান কৰিলেহে ই সম্পূৰ্ণ ফলপ্ৰসূ বিচাৰলৈ পৰিণত হয়। ইয়াৰ পৰা অনুমান কৰিব পাৰি যে যিজন ন্যায়াধীশে ৰায়দান "প্ৰদান" কৰে, বা ভাতৃ ন্যায়াধীশৰ ৰায়দান প্ৰদান কৰিবলৈ বাধ্য কৰে, তেওঁ ৰায়দান প্ৰদানৰ সময়ত আদালতৰ সদস্য হিচাপে উপস্থিত থাকিব লাগিব যাতে তেওঁ প্ৰয়োজন হ'লে ৰায় প্ৰদান বন্ধ কৰি ক'ব পাৰে যে তেওঁৰ মন সলনি হৈছে। ন্যায়াধীশজন শাৰীৰিকভাৱে আদালতত থকাৰ প্ৰয়োজন নাই কিন্তু আদালতৰ সদস্য হ'ব লাগিব আৰু শেষ মুহূৰ্তত তেওঁলোকৰ মন সলনি হ'লে ৰায়দান প্ৰদান বন্ধ কৰি পৰিৱৰ্তন কৰিব পৰা হ'ব লাগিব। যদি ন্যায়াধীশে খচৰা দাখিল কৰে, স্বাক্ষৰ কৰে আৰু চূড়ান্ত বুলি ইংগিত দিয়ে, আমি ধাৰণা কৰোঁ যে যদি তেওঁলোক জীয়াই থাকে আৰু নিজৰ মন সলনি কৰিবলৈ সক্ষম, কিন্তু তথাপিও হস্তক্ষেপ নকৰে তেন্তে এইয়াই ঘোষণাৰ সময়ত তেওঁলোকৰ মতামত বুলি ধৰা হয়। অৱশ্যে তেওঁলোকে আৰু মন সলনি কৰিব নোৱাৰিলে হেঁতেন বুলি ধৰি ল'ব নোৱাৰি। এজন ন্যায়াধীশৰ দায়িত্ব গধুৰ আৰু যেতিয়া মানুহৰ জীৱন আৰু স্বাধীনতা তেওঁৰ সিদ্ধান্তৰ ওপৰত ওলমি থাকে তেতিয়া একোৱেই আকস্মিক বা সন্দেহ বা অনুমানৰ ওপৰত এৰি দিব নোৱাৰি; লগতে, ৰাজহুৱা নীতিৰ এটা প্ৰশ্নও জড়িত হৈ আছে। আমি উল্লেখ কৰাৰ দৰে, গোচৰটোৰ শুনানি লোৱা এজন ভাতৃ ন্যায়াধীশলৈ এখন খচৰা(কেতিয়াবা এখন স্বাক্ষৰিত খচৰা) প্ৰেৰণ কৰাটো অভ্যাসত পৰিণত হয়। এইটো কেৱল তেওঁৰ তথ্যৰ বাবে, বা বিবেচনা আৰু সমালোচনাৰ বাবে হ'ব পাৰে। কেৱল খচৰাত স্বাক্ষৰ কৰাৰ

অৰ্থ এইটো নহয় যে ব্যক্তিজনে সম্পূৰ্ণৰূপে সিদ্ধান্ত লৈছে। আমি বিশ্বাস কৰোঁ যে কোনো ন্যায়াধীশে প্ৰেৰণ কৰা খচৰা এটা তেওঁলোকৰ চূড়ান্ত মতামতক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিবলৈ লোৱা হৈছিল নে কেৱল আংশিক খচৰাহে আছিল সেই বিষয়ে তদন্তৰ অনুমতি দিয়াটো সঠিক নহ'ব, এই বুজাবুজিৰে যে বিচাৰ প্ৰদান কৰাৰ আগতে নতুন তথ্য পোহৰলৈ আহিলে তেওঁলোকে নিজৰ মন সলনি কৰিব পাৰে।

১৮৬৭ চনত কলিকতা উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ এখন পূৰ্ণ বিচাৰপীঠেও মহম্মদ আকিল বনাম আছাদুন্নিছা বিবি(১)-ৰ গোচৰত একেধৰণৰ মতামত প্ৰকাশ কৰিছিল। বিচাৰপীঠত ৯ জন ন্যায়াধীশ আছিল। সেই গোচৰত বিচাৰপীঠ গঠন কৰা সাতজন ন্যায়াধীশৰ ভিতৰত তিনিজনে আদালতৰ পঞ্জীয়কৰ ওচৰত স্বাক্ষৰিত ৰায়দান দাখিল কৰিছিল। কিন্তু ৰায়দান হোৱাৰ আগতেই এই ন্যায়াধীশসকলৰ ভিতৰত দুজনে অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে আৰু এজনৰ মৃত্যু হয়। ফলস্বৰূপে এই তিনিজন ন্যায়াধীশৰ খচৰাক আদালতৰ আনুষ্ঠানিক ৰায়দান হিচাপে গ্ৰহণ কৰিব পৰা যাব নে নহয় সেইটো নিৰ্ণয় কৰিবলৈ ৯ জনীয়া এখন পূৰ্ণ বিচাৰপীঠ গঠন কৰা হয়। তেওঁলোকৰ লগত গোচৰটোৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰা ন্যায়াধীশ চেটন-কে-ই তলত দিয়া বক্তব্য আগবঢ়াইছিল-

"নিশ্চিতভাৱে মোৰ মনত পৰালৈকে তেওঁলোকে এনে এটা বিষয়ৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণৰূপে সিদ্ধান্ত লোৱা যেন লাগিছিল, যিটো বিষয়ত তেওঁলোকে অতি গুৰুত্বসহকাৰে বিবেচনা কৰিছিল, আৰু যাৰ ওপৰত তেওঁলোকে সিদ্ধান্ত চূড়ান্ত কৰাৰ যথেষ্ট সুযোগ পাইছিল। অৱশ্যে অধিক চিন্তা কৰিলে তেওঁলোকে নিজৰ মন সলনি কৰিব নোৱাৰিলেহেঁতেন বুলি ক'বলৈ মই সাজু নহয়...." (পৃ. ১৩)

ইয়াৰ পিছতো নজন ন্যায়াধীশ একমত হৈছিল যে সেই তিনিটা মতামতক আনুষ্ঠানিক অৰ্থত ৰায়দান হিচাপে গণ্য কৰিব নোৱাৰি। ন্যায়াধীশ জেকচনে এই মতামত এনেদৰে প্ৰকাশ কৰিছিল:

"মই সদায় বিশ্বাস কৰি আহিছো যে ৰায়সমূহ আদালতৰ কাৰ্যবিধি চলি থকাৰ সময়তে প্ৰদান কৰা আৰু ঘোষণা কৰা উচিত। স্পষ্টভাৱে, আজি আমি এই আবেদনসমূহৰ ওপৰত ৰায়দানৰ বাবে প্ৰথম আৰু একমাত্ৰবাৰৰ বাবে বৈঠকত মিলিত হৈছো। মোৰ বাবে স্পষ্ট যে যিসকল ন্যায়াধীশৰ মৃত্যু হৈছে বা অৱসৰ লৈছে তেওঁলোকে আজিৰ ৰায়দানত অংশগ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰে বা মতানৈক্য প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে।" (পৃ. ৫)

---

(১) ৯ ডব্লিউ আৰ আই (এফ.বি.)

মুখ্য ন্যায়াধীশ পিককে ৩০ নং পৃষ্ঠাত উল্লেখ কৰিছে–

“আদালতত ন্যায়াধীশসকলৰ ব্যক্তিগত মতামতে ৰায়দান গঠন নকৰে। আইনৰ দৃষ্টিত এটা ৰায় হ’ল সমগ্ৰ আদালতৰ চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত। নজন ন্যায়াধীশ থকাৰ বাবেই এইটো নহয় যে নটা বিচাৰ হয়। যেতিয়া সাধাৰণ আদালত গঠন কৰা কেইবাজনো ন্যায়াধীশৰ প্ৰত্যেকেই পৃথকে পৃথকে তেওঁলোক সকলো একত্ৰিত হোৱাৰ সময়ত নিজৰ মতামত প্ৰকাশ কৰে, তেতিয়াও মাত্ৰ এটা ৰায় থাকে, যি হৈছে এটা ডিক্ৰীৰ ভেটি। যদি প্ৰতিটো মতামতক ৰায়দান বুলি গণ্য কৰা হয় তেন্তে এটা গোচৰত একাধিক বিৰোধী ৰায়দান হ’লহেঁতেন, যাৰ ফলত বিভ্ৰান্তিৰ সৃষ্টি হ’লহেঁতেন আৰু যদি পুনৰীক্ষণৰ বাবে আবেদন কৰা হয়, তেন্তে প্ৰতিজন ন্যায়াধীশে নিজৰ ৰায় পৃথকভাৱে পুনৰীক্ষণ কৰিব লাগিব।”

সেইটো গোচৰত মুখ্য ন্যায়াধীশ আৰু আন ন্যায়াধীশসকলে কোৱা সকলো কথাতে আমি সম্পূৰ্ণৰূপে একমত নহয়, কিন্তু আমি বিশ্বাস কৰোঁ যে ওপৰৰ অংশবোৰে সঠিক নিয়মটোক সঠিকভাৱে প্ৰতিনিধিত্ব কৰে আৰু ইয়াৰ সংক্ষিপ্ত ব্যাখ্যা আগবঢ়ায়।

ৰায় প্ৰদান কৰাৰ লগে লগে সেইটো আদালতৰ কাৰ্য্যকৰী ঘোষণা হৈ পৰে। ইয়াৰ পিছত আইনে ইয়াক কেনেদৰে প্ৰমাণীকৰণ আৰু নিশ্চিত কৰিব লাগে তাৰ ব্যৱস্থা কৰে। এই সম্পৰ্কে নিয়মবোৰ বেলেগ বেলেগ, কিন্তু সেইবোৰে বিষয়টোৰ গুৰুত্ব গঠন নকৰে আৰু যদি সেইবোৰ কাৰ্যকৰী কৰাত অনিয়ম হয় তেন্তে ই নিৰাময়যোগ্য। সেয়েহে, যদি কোনো ৰায়দানত স্বাক্ষৰ কৰা নহয় আৰু অনিচ্ছাকৃতভাৱে ইয়াৰ ওপৰত ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হয় আৰু কাৰ্য্যকৰী কৰা হয়, তেন্তে ইয়াৰ ফলত হোৱা কাৰ্য্যকলাপ বৈধ হ’ব কিয়নো ৰায়দান, যদি ইয়াক বৈধভাৱে প্ৰদান কৰা বুলি দেখুৱাব পাৰি, ইয়াৰ পৰৱৰ্তী প্ৰমাণীকৰণৰ পদ্ধতিত ত্ৰুটি থকা স্বত্বেও ৰায়টো নিজেই বৈধ হৈ থাকিব।

ৰায় প্ৰদান কৰাৰ পিছত পুনৰীক্ষণৰ ব্যৱস্থা আছে। ইয়াক অতিৰিক্ত আনুষ্ঠানিকতাৰ প্ৰয়োজন নোহোৱাকৈ মুক্তভাৱে সলনি, সংশোধন বা সম্পূৰ্ণৰূপে সলনি কৰিব পাৰি, কেৱল পক্ষসমূহক অৱগত কৰা আৰু প্ৰয়োজন হ'লে সলনি কৰা দিশটোৰ ওপৰত পুনৰ শুনানি অনুষ্ঠিত কৰাৰ বাহিৰে, যেতিয়ালৈকে ইয়াত স্বাক্ষৰ প্ৰদান কৰা নহয়। দেৱানী গোচৰত ৰায়দান স্বাক্ষৰ কৰাৰ

পিছত পুনৰীক্ষণ সম্ভৱ, কিন্তু অপৰাধমূলক গোচৰত নহয়। কিন্তু যেতিয়া পর্যালোচনাৰ অনুমতি দিয়া হয়, তেতিয়া সীমিত ভিত্তিতহে অনুমতি দিয়া হয়। যদি কোনো ন্যায়াধীশৰ মৃত্যু হৈছে আৰু তেওঁলোকৰ ৰায় পুনৰীক্ষণ কৰিব নোৱাৰে তেন্তে ইতিমধ্যে প্ৰদান কৰা আৰু ফলপ্ৰসূ ৰায়দানৰ বৈধতাত কোনো প্ৰভাৱ নপৰে। সেইবাবে এতিয়াও দিয়া হোৱা নাই আৰু দিয়া বিচাৰৰ মাজত পাৰ্থক্য আছে। যি ৰায়দান দিয়া হোৱা নাই, তেনে ৰায়দানৰ ক্ষেত্ৰত যিকোনো পৰিৱৰ্তন আদালতৰ বাহিৰত কৰা হয়। এইয়া কোনো ন্যায়িক আইন নহয়। এইটো চূড়ান্ত সিদ্ধান্তত উপনীত হোৱাৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ কেৱল এটা অংশ; লগতে আদালতৰ কাৰ্যবিধি চলি থকাৰ সময়ত ন্যায়াধীশসকলৰ মনৰ কোনো আনুষ্ঠানিক ৰাজহুৱা ঘোষণা নাই আৰু ফলস্বৰূপে কোনো "ৰায়দান" নাই যাৰ ওপৰত কাৰ্য্যকৰী কৰিব পৰা যায়। কিন্তু প্ৰদান কৰাৰ পিছত পক্ষসমূহক জাননী নিদিয়াকৈ পৰিৱৰ্তন কৰিব নোৱাৰি আৰু কাৰ্য্যবিৱৰণী আদালত চলি থাকোতে হ'ব লাগিব, আৰু যদি কোনো পৰিৱৰ্তন নহয় তেন্তে এনে কিবা থাকে যি চূড়ান্ত আৰু নিৰ্ণায়ক আৰু যাৰ ওপৰত তৎক্ষণাত কাম কৰিব পাৰি। পাৰ্থক্য এইটোৱেই। এটা পৰিস্থিতিত এইটো জনা সম্ভৱ নহয় যে (আৰু তদন্ত কৰাটোও ৰাজহুৱা নীতিবিৰুদ্ধ হ’ব) ৰায়দানৰ খচৰা ন্যায়াধীশৰ চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত নে কেৱল এটা প্ৰাৰম্ভিক মতামত যিটো সলনি কৰিব পৰা যায়। দ্বিতীয় গোচৰটোত, ন্যায়াধীশগৰাকীয়ে ৰাজহুৱাভাৱে নিজৰ মনৰ কথা ঘোষণা কৰিছে আৰু সেয়েহে পক্ষসমূহক জাননী নিদিয়াকৈ আৰু প্ৰয়োজন হ'লে নতুনকৈ শুনিব নোৱাৰাকৈ ইয়াক সলনি কৰিব নোৱাৰে; আৰু যদি কোনো পৰিৱৰ্তন নহয় তেন্তে ৰায় প্ৰযোজ্য হৈ থাকে। পৰিৱৰ্তনৰ অৰ্থ হৈছে সিদ্ধান্তৰ পৰিৱৰ্তন আৰু কেৱল যুক্তিৰ অংশৰ যোগ বা বিয়োগ নহয়।

আমাৰ সিদ্ধান্ত হ’ল যে ১৯৫৩ চনৰ ৫ জানুৱাৰীত ন্যায়াধীশ কিদৱাইয়ে প্ৰদান কৰিব বিচৰা ৰায়টো বৈধ ৰায় নাছিল কাৰণ সেই ৰায় প্ৰদান কৰাৰ আগতেই বিচাৰপীঠৰ আন এজন সদস্যৰ মৃত্যু হৈছিল।

আপীলটো গ্ৰহণ কৰা হয়, আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰায় হ’ব লগা আদেশ বাতিল কৰা হয়। যিহেতু আপীল আৰু নিশ্চিতকৰণৰ কাৰ্য্যবিধি শুনানি গ্ৰহণ কৰা বিচাৰপীঠে আৰু বৈধ ৰায় দিব নোৱাৰে, গতিকে আমি গোচৰটো উচ্চ ন্যায়ালয়লৈ ঘূৰাই দিওঁ।

২৩ নৱেম্বৰ, ১৯৫৩ চন। ন্যায়াধীশ বোস– ১৯৫৩ চনৰ ২৫ মে'ৰ স্থগিতাদেশৰ আদেশৰ ম্যাদ এতিয়া শেষ হৈছে। আপীলৰ কোনো বৈধ সিদ্ধান্ত আৰু কোনো বৈধ নিশ্চিতকৰণ নথকাৰ বাবে মৃত্যুদণ্ডৰ ব্যৱস্থা কৰিব নোৱাৰিব। সেই সম্পৰ্কে স্থিতিটো উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপীল কৰাৰ সময়ত থকাৰ দৰেই। দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় আপীলকাৰীয়ে জামিনলৈ ঘূৰি আহিব, কিয়নো তেওঁলোকৰ অৱস্থা এতিয়া প্ৰথমবাৰৰ বাবে উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপীল দাখিল কৰাৰ সময়ৰ দৰেই।

আপীলৰ অনুমতি।

আপীলকাৰীৰ বাবে এজেন্ট : নাউনিট লাল।

উত্তৰদাতাৰ বাবে এজেন্ট : চি.পি. লাল।

DISCLAIMER

“The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.”

“স্থানীয় ভাষালৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহ’ব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়নৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হ’ব।”

অনুবাদক- *মায়াশ্ৰী মহন্ত*
জ্যেষ্ঠ অনুবাদক
অনুবাদ শাখা
গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়